

سوال

اینجا کسی امامت نماز ما را انجام می‌دهد که همه‌ی نمازگزاران از او بدشان می‌آید و حتی برخی قسم خورده‌اند تا وقتی او امامت می‌کند وارد مسجد نشوند و کار به جایی رسیده که بیشتر ساکنان منطقه‌ی ما به سبب او نماز نمی‌خوانند، و محض اطلاع، این شخص تنها مقدار کمی از قرآن را حفظ است و از فقه نماز چیزی نمی‌داند و به اخلاق بد و آزار رساندن به همسایه‌ها مشهور است. اینجا کسانی هستند که در امامت سزاوارتر از او هستند اما او همیشه خودش جلو می‌رود و تنها اگر کسی از خویشاوندانش به دیدارش بیاید آنها را امام می‌کند. آیا پشت سر او نماز بگذاریم یا به تنهایی نماز بخوانیم و یا به مسجد دیگری برویم؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اگر مردم به سبب نقص دینداری یا جهل و ظلم و آزار او به همسایگانش از وی بدشان می‌آید چنین کسی شایسته‌ی امامت نیست و باید از امامت عزل شود و کسی که شایستگی اش بیشتر است امام شود.

ترمذی (۳۶۰) از ابوامامه - رضی الله عنه - روایت نموده که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: **سه کس هستند که نمازشان از گوش‌هایشان بالاتر نمی‌رود: برده‌ی فراری تا آنکه باز گردد، و زنی که شب را به صبح رسانده در حالی که همسرش از دست او خشمگین است، و کسی که امام قومی شده در حالی که او را دوست ندارند آلبانی در صحیح سنن ترمذی این روایت را حسن دانسته است.**

خطابی - رحمه الله - می‌گوید: ظاهر این است که این وعید در مورد مردی باشد که اهل امامت نیست اما به زور وارد این عرصه می‌شود و غالب می‌گردد تا آنکه مردم را به امامت خود مجبور می‌کند، امام کسی که شایستگی امامت دارد، نکوهش متوجه کسانی است که امامت او را دوست ندارند (عون المعبود: ۲/ ۲۱۳).

از شیخ الاسلام ابن تیمیه - رحمه الله - درباره‌ی مردی پرسیدند که امامت قومی را می‌کند در حالی که بیشترشان از او بدشان می‌آید.

ایشان چنین پاسخ دادند: اگر به سبب مشکلی که در دینش دارد از این امام بدشان می‌آید مانند دروغگویی یا ظلم یا جهل یا

بدعت یا مانند آن، و دیگری را دوست دارند چون در دینش بهتر از اوست، مانند آنکه راستگوتر و داناتر و دیندارتر باشد، باید همین امام را که دوست دارند به امامتشان منصوب کنند نه آن امامی که دوست ندارند (مجموع الفتاوی: ۲۳ / ۳۷۳).

اما اگر عزل وی و نصب امامی بهتر امکان پذیر نبود، نمازگزاران باید به مسجدی دیگر بروند که به امامت امامش راضی اند و کتاب الله را حفظ دارد و سنت را برپا می‌دارد و احکام نماز را می‌داند.

اما اگر برخی از آنان نتوانستند چنین کنند باید پشت سر همین امام نماز بخوانند و بر وی صبر کنند و در راه اصلاح و خیرخواهی او از هر راهی که ممکن است تلاش نمایند و به تنهایی نماز نخوانند و در خانه‌هایشان ولو به جماعت نماز نخوانند زیرا نماز جماعت در مساجد واجب است و صحابه و تابعین پشت سر امامان ظالم نماز می‌خواندند و نماز پشت سر آنان را ترک نمی‌کردند.

شیخ الاسلام ابن تیمیه - رحمه الله - می‌گوید:

اگر باز داشتن کسی که آشکارا بدعت و گناه انجام می‌دهد باعث زبانی بزرگتر از امامت وی می‌شود چنین کاری جایز نخواهد بود، بلکه اگر امامی دیگر جز او نیست باید نمازهایی را که تنها پشت سر وی خوانده می‌شود به امامت او به جای آورد، مانند نمازهای جمعه و اعیاد و جماعت. برای همین است که صحابه نمازهای جمعه و جماعت را پشت سر حجاج و مختار بن ابی عبید ثقفی و دیگران به جای می‌آوردند چراکه از دست دادن نمازهای جمعه و جماعت فسادش بیشتر از اقتدا به یک امام فاجر است، به ویژه اگر ترک اینها باعث نشود او فجورش را ترک بگوید، در نتیجه یک مصلحت شرعی ترک می‌شود بدون آنکه آن مفسده از بین برود. به همین سبب سلف و ائمه، کسانی را که مطلقاً نماز را پشت سر امامان ستمگر ترک می‌کنند از جمله‌ی اهل بدعت دانسته‌اند. اما اگر توانست نمازهای جمعه و جماعت را پشت سر امامی نیکوکار انجام دهد بهتر از آن است که به امامت یک فاجر نماز بخواند (مجموع الفتاوی: ۲۳ / ۳۴۳ - ۳۴۴).